

## МІФОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СИСТЕМИ «СПАС»

*На основі на джерельного матеріалу авторів методик практичного вивчення «Спасу» розглянуто міфологічні основи цього явища. Визначено, що система «Спас» дає можливість людському «Я» при розкритті енергетичних можливостей організму, отримати могутність, мати надійний захист, розуміти природу часу і стати високодуховною особистістю.*

**Ключові слова:** «Спас», міфологія, духовність, енергія, людина.

*На основе на источниковедческого материала авторов методик практического изучения «Спаса» рассмотрено мифологические основы этого явления. Определено, что система «Спас» дает возможность человеческому «Я» при раскрытии энергетических возможностей организма, получить могущество, иметь надежную защиту, понимать природу времени и стать высокодуховной личностью.*

**Ключевые слова:** «Спас», мифология, духовность, энергия, человек.

*In the article on basis on a spring material of authors of methods of practical study wills «Spas» mythological bases of this phenomenon are examined. And also it is determined that the system «Spas» enables human «I» at opening of power possibilities of organism, to get power, have reliable defense, understand nature of time and become high-spiritual personality.*

**Keywords:** «Spas», mythology, spirituality, energy, man.

Людина живе в складному світі, постійно стикаючись з різними міфами, тими, що були створені до неї або творяться в наш час. Сутність міфологічного сприйняття дійсності слід шукати в психології особистості. Адже, міф дає людині відчуття захищеності і тому його слід сприймати на рівні культурної та психологічної необхідності. Л. Лесков вважає, що для того «щоб уникнути психопатичного шоку хаосу, що наступає на неї з усіх сторін, людина створює міф, який дає їй смислові опори в цьому ворожому світі. В результаті серед усіх людських потреб саме міф відіграє пріоритетну роль» [6, с. 47].

Серед дієвих міфологічних систем в Україні, які пройшли випробування століттями важливе місце займає «Спас», що виступає інструментом пізнання себе в навколишній дійсності. В основу християнського розуміння «Спасу» покладено євангельську легенду про чудесне перетворення Христа. «В кінці свого земного життя він привів групу своїх учнів на гору і під час молитви «перетворився». «Спас» полягає у

тому, оповідає Біблія, що вигляд обличчя його змінився, одяг його став білим, блискучим, а голос з неба підтвердив його божественне походження» [14]. Наукове визначення «Спасу» може бути таким – це система філософських і світоглядних концепцій, навиків, коріння яких знаходяться в дохристиянських традиціях слов'ян [5]. За визначенням засновника «Спасу Причорномор'я» А. Скульського «Спас» – це система трансової культури українського народу» [11, с. 4].

Мета нашої статті, спираючись на джерельний матеріал авторів методик практичного вивчення «Спасу»: Анатолія Максимовича Скульського, Василя Андрійовича Чумаченка та Віктора Михайловича Чернікова зрозуміти походження міфологічної складової системи «Спас». І в кінці-кінців зрозуміти спосіб життя по-спасу, який дає можливість віднайти таке забуте у звичній метушні власне «Я».

Базовою основою міфології «Спасу» слід вважати текст своєрідного заповіту батька

А. Скульського, записаного 23 листопада 1979 р.: «Ми живемо на землі не тільки серед рослин і тварин, але і серед багатьох інших істот, невидимих для нас. Але не треба їх боятися! Людина сама могутня серед усіх творинь. По-перше, тому, що тільки людина може мислити. По-друге, тому, що твоє тіло – це лише стебло, біля якого, разом із яким живуть дев'ять могутніх невидимих істот: Срібна людина (Сяйво), Даж, Малка, Сак, Вол, Хор. Є ще чотири, про які я говорив, що ми їх втратили. Але це зовсім не так, вони поруч із нами. Звуть їх Кален, Тар і Швак. Просто ми їх не бачимо та не чуємо, вони, у свою чергу, нас також не бачать; важають, що живуть самі по собі. Це трапилося тому, що ми, з різних причин, розучилися бачити так, як бачили наші пращури. Але якщо з'явиться необхідність, їх можна знайти і побачити. Якщо не будеш їх шукати ти, то передай своїм дітям і онукам, що їх можна знайти, але це потрібно робити тільки тоді, коли виникне велика потреба, тому що з ними дуже важко жити...

Прийшов час назвати тобі імена всіх «вершників» – супутників. Сьомого звуть Кален, восьмого Хор, дев'ятого Тар, десятого Швак, а того, що живе за межами нашого світовідчуження (або, як прийнято називати, на небесах) звуть Род. Це не «вершник» – супутник, це Ангел Хоронитель. Він – Род! Він оберігає усіх твоїх братів і сестер, усіх родичів, і він не один – їх багато. Є вони і з боку твоєї матері, твоєї дружини, із боку її родичів. Ти тільки маленька перинка в крилах цього Роду. Від тебе самого, від того, як ти проживеш своє життя тут, на Землі, буде залежати, чи будеш ти маховою рукою в могутніх крилах свого українського Роду або усього лише маленькою перинкою» [12, с. 185-186].

Отже, А. Скульський в своїх публікаціях подає унікальний за змістом і термінологією матеріал, який пояснює сутність «Спасу» у вигляді певних міфічних істот, що відповідають енергетичній побудові людського організму. При цьому, явно простежується зв'язок з природою – стеблом, зернами і сонячною квіткою: «Людина – це Боже

стебло, на якому ростуть божі зерна числом до дев'яти. Ми, наша родина, несемо в собі п'ять тих зерен, а чотири вже втратили. Зовуть їх: перший – Даж, другий – Малка, третій – Сак, четвертий – Вол, п'ятий – Хор... З цим народжується дитина! З цим вона і живе до 12-15 років. Після 12-15 років «срібна людина» випускає з себе шпичаки, що виходять взимку на два-три кроки попереду і чотири позаду від тіла. На ці шпичаки, або гілки сідають Сак, потім Вол, потім Хор. Звідки вони беруться, ніхто не знає. Може, Бог посилає, може, з померлих родичів перелітають, а може – з дурних людей. Втратили ми чотирьох. За що їх Бог забрав, ніхто не знає. Як звуть, теж забули» [11, с. 16].

В книзі «Спас. Тайная козацкая наука» А. Скульський підсумовує відомості про вершників-супутників, які складають сутність енергетичної системи людини та додає до них фізичне тіло людини. Отже, космічний людський організм за А. Скульським складається з двох структурних частин:

I. Базовий організм: 1) Фізичне тіло; 2) Срібна людина (Сяйво); 3) Даж, 4) Малка.

II. Вершники-супутники: 5) Сак; 6) Вол, 7) Кален; 8) Хор, 9) Тар, 10) Швак [12, с. 185-186].

Однак, це ще не повна інформація про міфологічну побудову людини, невелика її частина знаходиться в додатках до книги А. Скульського «Спас (Записки наблюдателя)». Психокультура восточних славян в традиціях, обрядах, преданнях и мифах народів України». Нас цікавить важливий логічний ряд автора в підрозділі «Тринадцять куполов Софии Киевской», в якому розкодовується сутність сакрального числа 13 не лише стосовно християнства – Ісус Христос і 12 апостолів, а й відносно тринадцяти складових частин Людини космічної.

Крім вказаних вище десяти, структурних сутностей, слід виділити ще три:

III. Місячні супутники: 11) Без назви; 12) Без назви.

IV. Ангел-охоронець: 13) Род [11, с. 119].

Тому, міфологічна система побудови людського організму за А. Скульським складається з тринадцяти структурних

частин, серед яких він вказує дев'ять специфічних назв: 1) Даж, 2) Малка, 3) Сак; 4) Вол, 5) Кален; 6) Хор, 7) Тар, 8) Швак, 9) Род. Ці назви становлять основу міфологічної системи «Спас» і вимагають подальшого вивчення для розуміння її сутності.

В. Чумаченко в книзі «Політ метелика» вказує, що «характерницька наука нараховує десять сходинок у зростанні духовної культури людини. Згадані сходинки пов'язані з пробудженням відповідних тіл або зерен Роду, головного стародавнього слов'янського бога. В потаємнім говориться, що ці зерна бога частини душі самої людини, сховані від неї до того часу доки людина слабка та нерозумна. Розуміння зерен божих схованих в людині та можливостей пов'язаних з ними виникало коли неземний птах Тар сідав на плече та розкидав свої крила, щоб людина могла побачити добро та зло, тобто людині ставали відомими причинно-наслідкові зв'язки планів життя на всіх рівнях» [16].

Автор в розділі «Природний Спас в характерництві» виділяє десять зерен роду: 1) Сяйво; 2) Даж, 3) Малка; 4) Сак; 5) Хор; 6) Вол, 7) Кален; 8) Тар, 9) Хвар; 10) Род [16].

В. Черніков також показує енергетичні рівні людського організму, вважаючи, що «людина – це Божя рослина. На цій рослині ростуть і визрівають дев'ять Божих зерен» [15]. Крім цього, автор виділяє «глиняну людину» – фізичне тіло і «залізну людину» – перший енергетичний шар організму. Тому кількість і назви структурних частин енергетичної побудови людського організму за В. Черніковим виглядають так: 1) Залізна людина (Кремій); 2) Сяйво; 3) Даж; 4) Малка – Берегиня; 5) Сак; 6) Вол; 7) Кален – Великий полоз; 8) Хор – Сокіл; 9) Тар – Вовк; 10) Швак – Ведмідь [2].

Кожен з авторів подає власне розуміння вказаних структурних енергетичних частин-сутностей людського організму, пояснюючи їх. Проте, нас цікавить міфологічна складова даних сюжетів, так як вони спираються на певну основу, побудовану за подібними назвами. Зрозумівши сутність даних назв, а вони приблизно однакові у всіх авторів, ми спробуємо дійти до розуміння першооснови

системи «Спас», як інструменту пізнання людини.

Тому, побудуємо для подальшого дослідження збірний текстовий ряд міфологічних термінів, які використовуються для пояснення сутності людини А. Скульським, В. Чумаченком і В. Черніковим. Їх дев'ять: Даж, Малка, Сак, Хор, Вол, Кален, Тар, Швак (Хвар), Род.

«Даж» – перший рівень захисту енергетичної оболонки людини (за А. Скульським) [11, с. 16]. Зерно Роду, яке дозволяє людині бачити і знати, володіти інтроспективним світосприйняттям, бути неперевершеним майстром, який навчився бездоганно і точно діяти в житті. Наші пращури відносили самих себе до родичів Дажбога. Включення в цю силу відбувалося через пізнання правди-істини, або дотику до цілісності світу в його енергетичному аспекті (за В. Чумаченком) [16]. Даж є тілом, яке пов'язує всі органи фізичного тіла в єдину систему. Це та субстанція, яка підтримує життя, як маятник у часовому механізмі (за В. Черніковим) [2]. З міфологічної точки зору Даж – це бог вогню і сонця. Саме він викрав вогонь у сонця і передав його людям [4]. Тому Дажа слід сприймати як енергетичну сутність людини.

«Малка» – єдина назва жіночого роду – своєрідна захисниця перших енергетичних рівнів людини (за А. Скульським) [11, с. 17]. Малка знімала пелену з людських очей, надавала чутливості рукам, можливості бачити з зав'язаними очима. Пробудження цього божого зерна надавало змогу працювати з усім живим, дозволяло бути цілителем, або просто творчою людиною. В рідновірстві це образ богині Дани, яка відводила лихо, боронила від втручання сторонньої сили в налагоджений хід подій (за В. Чумаченком) [16]. Малка – Берегиня – зовнішня оболонка базового блоку системи Людина, яка захищає від зовнішніх енергетичних нападів (за В. Черніковим) [2]. Тому Малку слід сприймати як захисну сутність.

«Сак» є важливим елементом при переході людини на інший еволюційний рівень – «ангел» після смерті фізичного тіла (за А. Скульським) [12, с. 34]. Сак – це тіло, що вводило у стан бійця, воїна світла, який

міг боротися з темними силами. Знаком такого воїна є переламаний хрест, або права сарга. Часто образ такого воїна замість людської голови мав звірину, або пташину голову, що надавало здатності до надзвичайно швидкої, потужної реакції на полі бою (за В. Чумаченком) [16]. Сак – енергетичне тіло, яке після смерті стає «Божим стеблом». Зберігає інформацію про фізичні навички (за В. Черніковим) [2]. Сак (із санскриту) – могутній, великий [7, с. 308]. Тому Сак можна вважати субстанцією могутності.

«Хор» сприймається як «астральний двійник» людини. Має телепатичний зв'язок з мислячими істотами, тваринами, птахами, рибами, плазунами і комахами (за А. Скульським) [11, с. 34]. Хор надавав можливості руху, переміщення з одної проекції простору в іншу, також вміння прийняти простір в себе. Той, хто навчався мистецтву ходити просторами, міг зникнути з поля зору просто зайшовши за дерево, або за копицю сіна в полі (за В. Чумаченком) [16]. Хор – Сокіл – бог нічного зимового сонця. Покликаний пожертвувати собою, щоб прийти в світ у новій якості. С його образом пов'язана ідея перевтілення. Сприймається як ефірний двійник (за В. Черніковим) [2]. Хор (Гор) – один із найдавніших єгипетських богів. Хор уявлявся специфічною трійцею, що складалась з небесного царя, земного царя та сокола. Зображувався у вигляді людини з головою сокола або сонячного диску з соколиними крилами [1]. «Хара» в перекладі з санскриту означає «божа снага» (це енергія). Це саме та енергія, якою вміли користуватись характерники [10]. В пенджабській мові за свідченням С. Наливайка «хар» набуло значення «бог» [8, с. 295]. Хор слід сприймати як енергетичну сутність.

«Вол» виконує функції силової системи ефірного організму за А. Скульським [11, с. 34-35]. Являє собою своєрідне тіло тих сил та знань, які людина отримує через свої мандрівки за межу антропологічного бар'єру, використовуючи ключові образи та знаки. Він дозволяє людині зливатися з оточуючим простором до тієї межі, коли всі бажання та сподівання стають «бажаннями бога», через що щастя та удача завжди посміхаються в

житті (за В. Чумаченком) [16]. Вол – символізує сонячний початок і плодovitість або відображає вроджену фізичну силу, терплячу працю, добробут та жертвоприношення [3]. Тому сутнісною характеристикою Вола є могутність.

«Кален» може виходити на зв'язок з подібними до нього системами та пересуватися у часі. За його допомогою діють віщуни та ворожки (за А. Скульським) [11, с. 35]. Кален надає можливості ретроспективних мандрівок у часі та моделювання подій життя (за В. Чумаченком) [16]. Кален – Великий полоз – в родових легендах представлений як дух Землі. Втілює в собі вічну круговерть народження та смерті, може пересуватися в часі (за В. Черніковим) [2]. Кален (із санскриту) – час, звідси – календар – «часодержець» [8, с. 121]. Тому Калена слід розглядати як сутнісну характеристику часу.

«Тар» підключається до людського організму Вищими Силами. Його підключення сприймається в християнській традиції як сходження «Святого Духу», а у східній – відкриття «третього ока» (за А. Скульським) [11, с. 36]. Тар дозволяє впливати на хід подій у житті, володіти всеперетворюючою силою. Відтворення об'єктів з нічого, воскресіння з мертвих відноситься до цієї сили (за В. Чумаченком) [16]. Тар – Вовк – відкриває генетичну пам'ять про витoki і зародження певної культури, виступає символом слов'янських бойових мистецтв (за В. Черніковим) [2]. Тар (із санскриту) – бик, тур [8, с. 270]. Тар виступає сутнісною характеристикою могутності.

«Швак» («Хвар»). Швак – це коригуюча система психічної та психоенергетичної діяльності людини. Його приєднання до складу організму визначається як «Осяяння», підняття Кундаліні, розкриття чакри Сахасрара. Швак взаємодіє зі всією енергосистемою через «Бриль» (корону) – вищий розум. Його наявність визначається терміном «Духовність». Людина, до якої приєднується Швак, звільняється від своєї Долі (Карми) та отримує право обирати напрямок свого подальшого розвитку (за А. Скульським) [11, с. 36-37]. Хвар – це тіло пізнання законів цілісності, що стоять за його пробудженням. Знаком Хвара був жовтий бриль з блакитним

донцем. Пробудження саме цього тіла знаменує стан цілісності якого набуває людина, як особа, що вже відбулася на цім світі. Відповідальність за себе, за свій рід, за свій народ лягає на плечі такої людини (за В. Чумаченком) [16]. Швак – Ведмідь асоціюється з давньою мудрістю народу, його духовними цінностями. Обирає людську систему самостійно, контролює діяльність всіх енергосистем організму (за В. Черніковим) [2]. Швак (Хвар) виступає уособленням духовності.

«Род» – це Родовий Ангел, який об'єднує енергетичні поля всіх родичів, які живуть на певній місцевості. Тому рідна земля надає наснаги і береже від ворогів (за А. Скульським) [12, с. 93]. Батько Род – верховне божество, який зображувався у вигляді старезного дуба з довгою білою бородою та вусами, що стелилися по землі (за В. Чумаченком) [16]. Род – батько всього живого і сущого. Він породив все, що ми бачимо навколо та відокремив світ видимий, явний – Яв, від світу невидимого, духовного – Нав. Деякі вчені вважають Род найдавнішим божеством, покровителем родючості (природа,

врода) [9]. Род (у ведах) – «рудий бик небес» [8, с. 216]. Тому зрозуміло, що його сутністю є найбільша могутність.

Через «Спас» розкривається душа народу. Наші предки говорили: *«Людина – це вічний дух, у вічному пошуку своєї вершини. Для людини, яка знаходиться в такому пошуку і відчуває спрагу до знань і духовності, шукає хто він, звідки йде і куди, «Спас» буде ковтком джерельної води серед пустелі «загальнолюдських цінностей»* [13].

Таким чином, дев'ять міфологічних назв частин енергетичної сутності людини, прийняті в системі «Спас» в самому скороченому (сутнісному) варіанті означають наступне: Даж – енергія, Малка – захист, Сак – могутність, Хор – енергія, Вол – могутність, Кален – час, Тар – могутність, Швак (Хвар) – духовність, Род – найбільша могутність.

Таким чином, спираючись на розуміння міфологічних сутностей, ми визначаємо, що система «Спас» дає можливість людському «Я» при розкритті енергетичних можливостей організму, отримати могутність, мати надійний захист, розуміти природу часу і стати високодуховною особистістю.

### Джерела та література

1. Бог Хор (Гор). – Режим доступу: <http://svr.su/content/item/963/>
2. Виктор Михайлович Черников (Топорь). – Режим доступу: <http://www.slav-spas.su/forum/viewtopic.php?p=75>
3. Вол. – Режим доступу: <http://www.slovarik.kiev.ua/symbol/v/129677.html>.
4. Даж. – Режим доступу: <http://www.toyarmies.com/whfb/index.php/>
5. Древнеславянская система оздоровления «Спас». – Режим доступу: <http://www.tvbalance.com/health/pediatrics/improving-technology/175-drevneslavjanskaya-system-spas.html>
6. Лесков Л. В. Виртуальность мифа и виртуальность синергетики как антиподы / Л. В. Лесков // Вестник МГУ. – Серия. 7. Философия. – 2000. – № 1. – С. 46-55.
7. Наливайко С. Давньоіндійські імена, назви, терміни: проекція на Україну. Довідник / С. Наливайко. – К. : Сергій Наливайко, 2009. – 504 с.
8. Наливайко С. Тисяча найновіших тлумачень давніх українських назв, імен, прізвищ (на індоарійському матеріалі) / С. Наливайко. – К. : Євшан-зілля, 2008. – 360 с.
9. Пантеон славянских богов. – Режим доступу: <http://slavjans.narod.ru/panteon/rod.html>
10. Подорож у минуле: 1. Характерники. Спогад віків. – Режим доступу: <http://webcommunity.org.ua/2009/10/07/podorozh-v-mynule-ii-harakternyku-tajemnytsya-ponyattya/>
11. Скульский А. Спас (Записки наблюдателя). Психокультура восточных славян в традициях, обрядах, преданиях и мифах народов Украины / А. Скульский. – Николаев : «Приват-Полиграфия», 1997. – 127 с.
12. Скульский А. М. Спас. Тайная казацкая наука / А. М. Скульский. – Херсон : Айлант, 2005. – 198 с.
13. СПАС – ведическая культура русов. – Режим доступу: <http://svarga.com.ua/ru/index.html>
14. Спас. – Режим доступу: [http://pidruchniki.ws/16730226/religiyeznavstvo/triytsya\\_abo\\_pyatidesyatnitsya](http://pidruchniki.ws/16730226/religiyeznavstvo/triytsya_abo_pyatidesyatnitsya)
15. Черников В. М. Энергетическое строение человеческого организма / В. М. Черников. – Режим доступу: <http://spas1.com.ua/aura-vision/jenergeticheskoe-stroenie-chelovecheskogo-179.html>
16. Чумаченко В. А. Політ нічного метелика / В. А. Чумаченко. – Режим доступу: <http://slavs.org.ua/forum/topic/1335/stroenie-chelovecheskogo-organizma/>

**Рецензенти:** Багмет М. О., д.і.н., проф.  
Сінкевич Є. Г., д.і.н., проф.